

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 5Tos/108/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2124010418
Dátum vydania rozhodnutia: 15. 08. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Michal Pollák
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2024:2124010418.2

Uznesenie

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Michala Polláka a sudcov JUDr. Martina Žovinca a Mgr. Kristíny Ferencziovovej, v trestnej veci odsúdeného A. B., nar. XX.XX.XXXX, o návrhu záujmového združenia občanov o podmienené prepustenie odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody, o sťažnosti DUMISK o.z. proti uzneseniu Okresného súdu Trnava zo dňa 18.03.2024 sp. zn. 8PP/14/2024, na neverejnom zasadnutí konanom dňa 15.08.2024 takto

rozhodol:

Podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku sa sťažnosť DUMISK o.z., IČO: 52111393, zamietla.

odôvodnenie:

- Napadnutým uznesením Okresný súd Trnava rozhodol podľa § 66 ods. 1 písm. a), ods. 2, ods. 3 Trestného zákona, § 5 ods. 1 Trestného poriadku a § 415 ods. 1 Trestného poriadku tak, že zamietol návrh záujmového združenia občanov DUMISK o. z., so sídlom Mlynárska 37/29, Sereď, IČO: 52 111 393, reg. č. VVS/1-900/90-55263, o podmienené prepustenie odsúdeného A. B., nar. XX.XX.XXXX v C., trvale bytom D. XX, D., t. č. vo výkone trestu odňatia slobody v ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou, z výkonu trestu odňatia slobody, ktorý mu bol uložený rozsudkom Okresného súdu Dunajská Streda zo dňa 29.01.2018, sp. zn. 2T/97/2017, v spojení s uznesením Okresného súdu Dunajská Streda zo dňa 29.09.2021, sp. zn. 2T/97/2017, v spojení s uznesením Krajského súdu v Trnave zo dňa 03.05.2022, sp. zn. 3Tos/74/2022, a trestným rozkazom Okresného súdu Nitra zo dňa 15.03.2021, sp. zn. 0T/26/2021, v spojení s uznesením Okresného súdu Nitra zo dňa 12.01.2023, sp. zn. 0T/26/2021.
- Proti uvedenému uzneseniu podalo občianske združenie DUMISK, o. z. (ďalej len „občianske združenie“), v zákonom stanovenej lehote, sťažnosť. Prokurátor sa na verejnom zasadnutí vzdal práva na podanie sťažnosti.
- Podanú sťažnosť občianske združenie odôvodnilo podaním zo dňa 29.04.2024 nasledovne (skrátene):
 - Uvádza, že občianske združenie ponúklo záruku za ďalšie správanie odsúdeného. Ďalej poukazuje na hodnotenie ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou, z ktorého vyplynulo, že ústav odporúča odsúdeného podmienenčne prepustiť a uložiť mu probačný dohľad.
 - Namieta, že súd vo svojom rozhodnutí nedostatočne vysvetlil svoje úvahy, z ktorých vyvodil záver, že nie je splnená tzv. prvá z dvoch materiálnych podmienok, ktorá je predpokladom na možné podmienené prepustenie.
 - Konštatuje, že odsúdený počas doterajšieho výkonu trestu preukazuje svoje polepšenie, a to schopnosťou viesť riadny život v podmienkach výkonu trestu, vrátane dodržiavania všetkých právnych noriem vzťahujúcich sa na výkon trestu odňatia slobody. Z hodnotenia Ústavu na výkon trestu nevyplývajú vo svojom súhrne žiadne také negatívne poznatky, týkajúce sa správania sa odsúdeného počas výkonu trestu odňatia slobody, ktoré by viedli k opačnému záveru, a teda v správaní odsúdeného, vo výkone trestu, došlo k evidentnému zlepšeniu. Treba dodať, že pri skúmaní tejto podmienky (podmienky polepšenia sa) je dôležité práve hodnotenie správania sa odsúdeného zo strany ústavu na výkon trestu odňatia slobody. Pokiaľ teda odsúdený plní ciele stanovené programom zaobchádzania,

ktoré sú primerane individualizované k jeho osobe, možno to zhodnotiť ako jeden z ukazovateľov nasvedčujúcich, že došlo k jeho polepšeniu.

3.4. Všetky vyššie uvedené pozitívne „poznatky“ o odsúdenom (vyplývajúce z hodnotenia ústavu) sú pozitívnymi predpokladmi pre jeho úspešnú resocializáciu a výrazne znižujú riziko opätovného spáchania trestnej činnosti.

3.5. Uvádza, že prvostupňový súd je povinný pri rozhodovaní o návrhu na podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody rozhodovať vždy na základe dostatočne zisteného skutkového stavu, teda komplexných informácií o odsúdenom vzťahujúcimi sa nielen na jeho minulosť /resp. tresty odňatia v minulosti/, ale tiež na aktuálny stav nápravy a polepšenie počas výkonu trestu. V tomto smere absentuje relevantná úvaha súdu z pohľadu na aktuálny stav. Súd až neprimerané množstvo pozornosti venoval predchádzajúcim výkonom trestu a opomenul sa venovať aktuálnemu stavu „prevýchovy“ odsúdeného. V tomto smere isto nepostačuje len konštatovanie súdu o nesplnení druhej zákonnej (prvej materiálnej) podmienky a to, že odsúdený vo výkone trestu plnením svojich povinností a svojím správaním nepreukázal polepšenie.

3.6. Vo vzťahu k posúdeniu splnenia materiálnych podmienok podmieneného prepustenia súd v tejto súvislosti skúma, či u odsúdeného došlo k polepšeniu, teda, či u neho prebehol proces vnútornej premeny jeho osobnosti oprávňujúci „nádej“, že odsúdený v budúcnosti povedie riadny život, v rámci čoho musí zväžiť aj závažnosť, povahu a spôsob spáchania trestných činov, ktorých sa vykonávajú trest týka, ako aj pohnútky k trestnej činnosti, plnenie si povinností a správanie sa odsúdeného vo výkone trestu odňatia slobody v kontexte jeho doterajšieho spôsobu života, charakteru jeho osoby, povahových vlastností a jeho postoja k spáchanej trestnej činnosti, ktoré je možné zistiť z hodnotenia odsúdeného ústavom, v ktorom vykonáva alebo vykonával trest odňatia slobody, väzby, jeho charakteristík, posudkov a podobne, tak, aby súd mal dostatočný podklad pre zistenie, či je možné od odsúdeného reálne očakávať, že v budúcnosti povedie riadny život.

3.7. Rovnako absentuje i úvaha súdu o tom, či doterajší výkon trestu odňatia slobody v dostatočnej miere prispel alebo neprispel k zmene záporných vlastností či charakterových čŕt odsúdeného, ktoré by svedčili o dosiahnutom stupni nápravy. Na jednej strane je potrebné posúdiť stupeň kriminálneho narušenia odsúdeného v čase, kedy páchal trestnú činnosť a jeho súčasný postoj k trestnej činnosti a dosiahnutý stupeň resocializácie, ktoré vo svojom súhrne dajú záver, či odsúdený preukázal polepšenie.

3.8. Navrhuje, aby sťažnostný súd rozhodnutie prvostupňového súdu podľa § 194 ods. 1 písmeno b) Trestného poriadku zrušil a uložil súdu, aby vo veci znova konal a rozhodol.

4. Občianske združenie doplnilo odôvodnenie sťažnosti podaním doručeným sťažnostnému súdu dňa 11.06.2024 nasledovne (skrátene):

4.1. Má za to, že prvostupňový súd svoje rozhodnutie neodôvodnil dostatočne najmä (mimo iného) vo vzťahu k záruke ponúknutej občianskym združením. Občianske združenie ponúklo záruku za ďalšie správanie odsúdeného, ktorá má spočívať v pôsobení občianskeho združenia na odsúdeného po jeho prepustení z výkonu trestu odňatia slobody. Obsah záruky a jednotlivé konkrétne opatrenia boli zo strany občianskeho združenia dostatočne odprezentované. Je zrejmé, že zo strany občianskeho združenia ide o širokú paletu opatrení, ktoré združenie ponúka v záujme pôsobenia na správanie odsúdeného v prípade jeho prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody.

4.2. Z pohľadu odbornej literatúry možno uviesť, že zásadu úspešnej sociálnej reintegrácie sa darí priaznivo naplňať u odsúdených, ktorí: majú sociálne zázemie, udržali si vzťahy s rodinou, priateľmi, ktorí majú na nich pozitívny vplyv; majú určitú úroveň profesiovej prípravy (dokončený určitý stupeň vzdelania a profesiové zručnosti, ktoré im poskytnú väčšiu možnosť získať zamestnanie; došlo u nich k určitým pozitívnym zmenám v postoji k vlastnej trestnej činnosti a regulácii faktorov a okolností podporujúcich trestnú činnosť; pokiaľ sú si vedomí vlastných problémov, majú nadhľad nad svojimi nedostatkami, chcú sa zmeniť a hľadajú odbornú pomoc (napr., kurátorov, špecializovanú poradenskú činnosť, apod.); sú schopní prijímať nové podnety a poznatky a zapracovať ich do svojho života. (Černíková, V. a kol.: Sociálna ochrana. Terciálna prevencia, její možnosti a limity. Plzeň: Aleš Čeněk 2008, s. 149.)

4.3. K základným problémom odsúdených po návrate z výkonu trestu možno zaradiť: chýbajúce rodinné zázemie, pretrhnuté sociálne kontakty, resp. naopak pretrvávajúce negatívne sociálne kontakty; problém s bývaním; problém nájsť si s kriminálnou minulosťou zamestnanie a ak, tak často s nízkou kvalifikáciou, čo vedie ku strate motivácie; strata pracovných návykov; nedostatok finančných prostriedkov; nereálne očakávania a snaha „dobehnúť zameškané“ atď. (Špániková, M. Penitenciárna a postpenitenciárna starostlivosť - ďalšie vzdelávanie sociálnych pracovníkov. Ružomberok : Verbum, 2018, s. 49-50.) Mnohé tieto problémy sú príčinou skorej recidívy. Záleží na zázemí, podmienkach, ktoré odsúdení po návrate z výkonu trestu odňatia slobody majú (bývanie, práca, sociálna sieť atď.). K vhodnej adaptácii na život na slobode prispieva aj ich osobnosť, skúsenosti, motivácia a odolnosť.

4.4. Postpenitenciárna starostlivosť nadväzuje na penitenciárnu starostlivosť a jej účelnosť a účinnosť od kvality a dlhodobosti penitenciárnej starostlivosti priamo úmerne závisí. V centre jej pozornosti je opätovná adaptácia páchatelov trestných činov do občianskeho života a ich reintegrácia do spoločnosti. Ide o „súbor osobitných opatrení zo strany štátnych orgánov alebo spoločenských, charitatívnych a iných organizácií zameraných na dovŕšenie nápravy odsúdených a poskytnutie pomoci pri opätovnom začlenení do spoločnosti po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody alebo po prepustení z výkonu ochranných opatrení, ktoré obmedzujú osobnú slobodu v záujme prevencie ich recidívy k trestnej činnosti. Podľa tejto definície možno potom vymedziť aj obsah postpenitenciárnej starostlivosti ako súhrn pôsobenia rôznych foriem metód a prostriedkov pomoci a dozoru voči osobám prepusteným z výkonu trestu odňatia slobody alebo inej trestnej sankcie obmedzujúcej osobnú slobodu, a to na princípe ich individuálnych potrieb. (Fábry, A. Úvod do penológie. Bratislava: O. z. Sociálna práca, 2006, 147s.)

4.5. Postpenitenciárna starostlivosť je sociálnou prácou s odsúdeným po návrate z VTOS. Jej cieľom je podľa neho podporovať odsúdeného po prepustení z VTOS, aby sa dokázal adaptovať, začleniť do spoločnosti a jej cieľom je tiež najmä prevencia recidívy. (Čečot, V. a kol. Penológia. Sládkovičovo: VŠ Visegrádu s. r. o., 2009, 162 s.)

4.6. Najčastejšími formami postpenitenciárnej starostlivosti pri riešení sociálneho problému je poradenská činnosť, rozhovor, pozorovanie, nácvik sociálnych zručností zameraný na podporu prosociálneho správania, zmenu postojov a konania odsúdeného.

4.7. Úloha tretieho sektora vo vzťahu k postpenitenciárnej starostlivosti: predchádzať vzniku nepriaznivých sociálnych udalostí; zisťovať príčiny sociálnych problémov; zlepšovať vzťahy v interakcii sociálneho prostredia a klienta; byť nápomocný pri riešení sociálnych problémov; venovať pozornosť tým, ktorí sa nemôžu zapojiť do normálneho chodu spoločnosti; povzbudzovať sociálneho klienta k správnym postojom; pomáhať klientovi orientovať sa v systéme toku nových informácií; spolupodieľať sa na rozvíjaní a zlepšovaní schopnosti klienta riešiť vlastnú situáciu; spolupracovať s inými odborníkmi za účelom poskytnutia komplexnej ochrany atď. (Oláh, M. – Schavel, M. – Ondrušová, Z. Úvod do štúdia a dejiny sociálnej práce. Bratislava : VŠZaSP sv. Alžbety, 2008, 208 s.)

4.8. Respektíve: poskytovanie individuálnej sociálnej pomoci klientovi; zisťovanie osobnej, rodinnej a sociálnej anamnézy klienta; sprevádzanie klienta prepusteného z výkonu trestu na ÚPSVR za sociálnym kurátorom pri vybavovaní resocializačného príspevku, zaevidovanie sa na úrade práce, v prípade potreby na políciu pri vybavovaní preukazu poistenca; spoluprácu s probačným úradníkom príslušného okresného súdu v prípade nariadeného probačného dohľadu; pomoc klientom pri vypĺňaní žiadostí o resocializačný príspevok, dávku v hmotnej núdzi a ostatných dokumentov podľa individuálnej situácie klientov; spoluprácu s inštitúciami v lokalite (obecný úrad, základné školy, stredné školy, zdravotné zariadenia a ďalšie štátne, verejné, súkromné a mimovládne organizácie); pomoc pri písaní žiadostí o zamestnanie, životopisu, nadväzovanie kontaktu s prípadným budúcim zamestnávateľom klienta; pomoc pri písaní žiadostí o splátkový kalendár pri splácaní nákladov výkonu väzby, súdnych poplatkov, dlhov voči telefónnym operátorom; poskytovanie pomoci mladistvým klientom pri vybavovaní pokračovania v štúdiu na strednej škole prípadne inej formy vzdelávania; distribuovanie klientov k špecialistom, v prípade potreby za účasti osobnej asistencie; podporu a rozvoj osobnostných kompetencií klienta a motiváciu k samostatnému riešeniu svojich problémov; vedenie dokumentácie o klientoch. (Špániková, M.: Penitenciárna a postpenitenciárna starostlivosť. In Metódy a metodika sociálnej práce II.: problémové životné situácie klienta a ich riešenie. Ružomberok: Verbum, 2016, s. 177-178.)

4.9. Z uvedeného je zjavné, že súd sa so zárukou občianskeho združenia nevysporiadal. Z dôvodov, ktoré súd prezentoval vo svojom odôvodnení nemožno vyvodíť tak závažný dôvod, pre ktorý by bolo nutné návrh občianskeho združenia zamietnuť.

5. Podľa § 192 ods. 1 Trestného poriadku pri rozhodovaní o sťažnosti preskúma nadriadený orgán

a) správnosť výrokov napadnutého uznesenia, proti ktorým sťažovateľ podal sťažnosť, a

b) konanie predchádzajúce týmto výrokmi napadnutého uznesenia.

Podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nadriadený orgán zamietne sťažnosť, ak nie je dôvodná.

6. Krajský súd v Trnave na podklade podanej sťažnosti podľa § 192 odsek 1 Trestného poriadku, preskúmal správnosť a zákonnosť napadnutého výroku, proti ktorému sťažovateľ podal sťažnosť, ako aj správnosť postupu konania, ktoré jeho vydaniu predchádzalo. Sťažnosť podala oprávnená osoba, v zákonnej lehote a smeruje voči výroku, proti ktorému je tento opravný prostriedok prípustný.

7. Preskúmaním napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré jeho vydaniu predchádzalo sťažnostný súd zistil nasledovné.

8. Napadnutým uznesením rozhodol prvostupňový súd o návrhu občianskeho združenia na podmienkové prepustenie odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody, ktorý si vykonáva na základe rozhodnutí uvedených vo výroku prvostupňového uznesenia. Návrh zamietol z dôvodu, že hoci

odsúdený spĺňa formálnu podmienku (vykonanie potrebnej časti trestu odňatia slobody), nespĺňa prvú materiálnu podmienku (vo výkone trestu plnením svojich povinností a svojím správaním preukázal polepšenie) a druhú materiálnu podmienku (dôvodné očakávanie vedenia riadneho života odsúdeného po jeho podmiennečnom prepustení na slobodu).

9. V odôvodnení súd prvého stupňa k nesplneniu prvej materiálnej podmienky poukázal na to, že odsúdený má v registri trestov 8 záznamov od roku 2008 do 2021, teda početnosť záznamov a dĺžka uvedeného obdobia bez pochybností svedčia o jeho sklonoch k páchaniu trestnej činnosti. Súd prvého stupňa dospel k záveru, že správanie odsúdeného je „len“ štandardné s výskytom nedostatku, ktorý sa týkal nedorozumenia s iným odsúdeným. Odsúdený sa správa tak, ako sa to od neho vo výkone trestu vyžaduje, a v jeho správaní chýba jeho úprimný, aktívny a dlhodobý záujem preukázať skutočné polepšenie a dlhodobú zmenu jeho prístupu k životu. Takéto správanie vo výkone trestu podľa názoru súdu prvého stupňa svedčí skôr o adaptácii odsúdeného na podmienky výkonu trestu, a nemožno hovoriť o aktívnom a vlastnom iniciatívnom správaní odsúdeného, ktorým by mal odsúdený záujem preukázať dlhodobé polepšenie. Súd prvého stupňa ďalej poukázal na skutočnosť, že odsúdený bol od 11.05.2022 do 27.09.2023, teda väčšiu časť výkonu trestu (nástup od 10.02.2022), umiestnený na oddiely špecializovaného zaobchádzania na odporúčanie ústavného psychológa. Ďalej poukázal na to, že odsúdený má vykázanú jednu disciplinárnu odmenu z 21.07.2023, a to pochvalu za rozvoj osobnosti, disciplinárne potrestaný nebol. Odsúdený si vytvoril podmienky pre udelenie prvej disciplinárnej odmeny až po 1,5 roku výkonu trestu, a ku dňu rozhodovania súdu bol odsúdený vo výkone trestu viac ako 2 roky, pričom za celý tento čas si vytvoril podmienky pre udelenie iba jednej disciplinárnej odmeny. Podľa názoru súdu prvého stupňa ide o dlhé obdobie výkonu trestu, kedy udelenie jednej disciplinárnej odmeny nemožno premietnuť do záveru o polepšení sa. Pripomenul, že odsúdený síce nebol pracovne zaradený vzhľadom na jeho nepriaznivý psychický stav, ale disciplinárne odmeny môžu odsúdení získať aj za inú činnosť ako len výkon práce; napokon o tom svedčí udelená disciplinárna odmena. Uvádza, že na negatívny záver súdu prvého stupňa ohľadom prvej materiálnej podmienky mala vplyv aj tá skutočnosť, že odsúdenému už boli jeho predchádzajúce žiadosti o podmiennečné prepustenie zamietnuté, a to dňa 17.06.2022 a dňa 21.09.2023. Je zrejmé, že ani táto negatívna skúsenosť odsúdeného s jeho predchádzajúcimi žiadosťami nevedla u neho k zvýšeniu jeho aktivity smerom k preukázaniu polepšenia.

10. Súd prvého stupňa pri posudzovaní druhej materiálnej podmienky uviedol, že keďže nie je splnená prvá materiálna podmienka, zo svojej podstaty nemôže byť splnená ani druhá materiálna podmienka, pretože ak nie je preukázané polepšenie odsúdeného, potom platí, že od odsúdeného nemožno očakávať vedenie riadneho života v prípade jeho prepustenia na slobodu. Keďže pre nesplnenie prvej materiálnej podmienky nemôže byť splnená druhá materiálna podmienka, nie je daný dôvod na to, aby sa súd bližšie zaoberal splnením druhej materiálnej podmienky.

11. Súd prvého stupňa v závere skonštatoval, že odôvodnenie návrhu na podmiennečné prepustenie odsúdeného je čo do obsahu príliš všeobecné a nekonkrétne, je tam uvedených niekoľko životných situácií, ktoré z dokazovania nevyplývajú (pôžička, osobný bankrot, exekútori, osobné doklady, právne poradenstvo, potreba verejnoprospešných aktivít a ďalšie), čo posúdil tak, že návrh nereflektuje osobitné potreby a situáciu odsúdeného. Vzhľadom na skutočnosť, že o návrhu odsúdeného na podmiennečné prepustenie bolo naposledy rozhodnuté dňa 21.09.2023 (prvostupňové rozhodnutie) a dňa 31.10.2023 (sťažnostné rozhodnutie), a návrh záujmového združenia občanov bol podaný dňa 13.02.2024, tak s poukazom na krátke časové obdobie od posledného rozhodnutia nemožno vylúčiť dojem, že návrh záujmového združenia občanov bol urobený aj z dôvodu, aby sa v prejednávanej veci neuplatňovala lehota 1 roku v zmysle § 415 ods. 1 Trestného poriadku, teda kedy môže odsúdený svoj návrh na podmiennečné prepustenie opakovať po jeho predchádzajúcom zamietnutí. Vzhľadom na krátkosť času medzi posledným meritórnym rozhodnutím a súčasným rozhodnutím o podmiennečnom prepustení, ako aj s poukazom na skutočnosť, že v oboch prípadoch rozhoduje ten istý súd, potom možno len výnimočne očakávať, že totožný súd bude o veci s porovnateľnými skutkovými okolnosťami rozhodovať rozdielne.

12. Preskúmaním konania, ktoré predchádzalo vydaniu napadnutého uznesenia sťažnostný súd zistil, že toto bolo vykonané v súlade so zákonom, keď prvostupňový súd nariadil a vykonal verejné zasadnutie, na ktorom vypočul procesné strany, oboznámil listinné dôkazy a dal odsúdenému možnosť dostatočne realizovať jeho práva, ktoré mu vyplývajú z ustanovení Trestného poriadku.

13. Pokiaľ ide o správnosť napadnutého výroku, sťažnostný súd je názoru, že všetky vyššie uvedené skutočnosti neumožňujú v prípade odsúdeného vyhovieť návrhu občianskeho združenia na jeho podmiennečné prepustenie. Uvedené zistenia, ktoré bral prvostupňový súd do úvahy pri svojom rozhodnutí, sú zistené správne a sú tými relevantnými skutočnosťami, ktoré bolo potrebné zvážiť a vyhodnotiť v súvislosti so skúmaním splnenia podmienok na podmiennečné prepustenie odsúdeného.

14. V úvode sťažnostný súd konštatuje, že v dôsledku dlhšieho časového obdobia od podania predchádzajúceho hodnotenia odsúdeného zo dňa 28.02.2024, si sťažnostný súd vyžiadala z Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Hrnčiarovce nad Parnou aktualizované hodnotenie na odsúdeného. Poskytnuté aktualizované hodnotenie odsúdeného zo dňa 30.07.2024 uvádzalo rovnaké skutočnosti v porovnaní s predchádzajúcim hodnotením, zmena bola iba v celkovom počte disciplinárnych odmien, ktoré získal dve, naposledy dňa 07.05.2024 za rozvoj osobnosti odsúdeného.

15. Sťažnostný súd pre zvýraznenie správnosti úvah prvostupňového súdu opakuje, že pokiaľ ide o nesplnenie prvej materiálnej podmienky, z hodnotenia poskytnutého Ústavom na výkon trestu odňatia slobody Hrnčiarovce nad Parnou nevyplývajú také skutočnosti, ktoré by svedčali o polepšení odsúdeného. Záver hodnotiacej správy odsúdeného vyznieva síce pozitívne a je z nej zrejmé, že sa odsúdený adaptoval na režim výkonu trestu odňatia slobody, avšak na druhej strane nijako svojou aktivitou nevybočuje z radu, síce režimovo prispôsobených, avšak priemerných väzňov. Odsúdený doposiaľ nepreukázal dostatočnú snahu po náprave, pričom ani získanie dvoch disciplinárnych odmien za viac ako dva roky výkonu trestu odňatia slobody, po zohľadnení aj porušenia ústavného poriadku, možno považovať len za prispôsobenie sa podmienkam výkonu trestu, ale nie za mimoriadne aktivity odsúdeného preukazujúce jeho polepšenie, keď páchanie trestnej činnosti odsúdeným predstavovalo pomerne dlhodobý spôsob života odsúdeného. Odsúdený teda počas doterajšieho výkonu trestu nepreukázal, že sa polepšil a prebehla u neho vnútorná zmena v jeho hodnotovej orientácii. Plnenie si základných povinností vo výkone trestu je nevyhnutnou podmienkou ako samotnej adaptácie, tak aj celého priebehu výkonu trestu odňatia slobody, čo ale nemožno považovať za prejav jeho vyššej aktivity plnenia si svojich povinností a polepšenia sa.

16. Sťažnostný súd zdôrazňuje, že pri rozhodovaní o splnení prvej materiálnej podmienky, ide o to rozlíšiť, kedy správanie odsúdeného a plnenie jeho povinností vo výkone trestu odňatia slobody sú prejavom len vonkajšej adaptácie odsúdeného na prostredie ústavu na výkon trestu a kedy ide o známky skutočných zmien osobnosti odsúdeného odôvodňujúce nádej, že i v budúcnosti povedie riadny život. To znamená, že ak sa odsúdený vo výkone trestu dobre správa, automaticky to neznamená, že sa polepšil a tým splnil prvú materiálnu podmienku.

17. Námietky občianskeho združenia vo vzťahu k splneniu prvej materiálnej podmienky považuje sťažnostný súd za nedôvodné, rovnako ako argument, že počas doterajšieho výkonu trestu odsúdený preukázal schopnosť viesť riadny život. Občianske združenie v podanej sťažnosti ponúka len iné hodnotenie dokazovania, ako to urobil prvostupňový súd, pričom dôraz kladie primárne na hodnotenie odsúdeného z ústavu na výkon trestu odňatia slobody, avšak opomína zohľadniť spôsob života odsúdeného na slobode, o čom svedčí aj jeho odpis registra trestov. Ako už bolo vyššie uvedené, len dobré správanie odsúdeného v podmienkach výkonu trestu odňatia slobody nie je dostačujúce na vyslovenie jeho polepšenia. V prostredí výkonu väzby či trestu odňatia slobody totiž absentuje vôľová zložka jeho správania vo vzťahu k vedeniu riadneho života. Správanie odsúdeného je vo výkone trestu korigované jednak obmedzením osobnej slobody a jednak dozorom príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže, a teda aj v prípade, že by kvalitatívne napĺňalo znaky riadneho života, má za to, že k tomu nedošlo aktívnym konaním, či zdržaním sa konania, zo strany odsúdeného, ale vplyvom osobitného režimu vo výkone trestu.

18. Pre kladné rozhodnutie súdu o podmiennečnom prepustení odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody je dôležité, aby páchatel plnením svojich povinností a svojím správaním preukázal, že v prípade jeho osoby je odpykanie si stanovenej doby postačujúce a účel trestu bol v jeho prípade dosiahnutý aj kratším výkonom trestu odňatia slobody ako prezumoval súd, ktorý mu trest uložil. Polepšenie je vývojový proces vnútornej premeny páchatelovej osobnosti, ktorý sa navonok prejavuje len v jeho správaní. Preto na konštatovanie polepšenia sa je nevyhnutné zo strany odsúdeného preukázať aj navonok snahu o zmenu svojho doterajšieho správania sa a ochotu zbaviť sa sklonov, ktoré ho viedli k spáchaniu trestnej činnosti, napr. získaním disciplinárnych odmien, dodatočným vzdelávaním sa, zúčastňovaním sa na kurzoch, vykonávaním dobrovoľných aktivít, zamestnaním sa vo výkone trestu a pod. Napríklad u osoby majetkovej trestnej činnosti to môže byť najmä osvojenie si pracovných návykov alebo získanie vzdelania, príp. absolvovanie kurzu rozšírením si svojich schopností a zručností, aby si odsúdený mohol na slobode zabezpečovať finančné prostriedky na úhradu životných nákladov formou práce alebo zamestnania, nie prostredníctvom trestnej činnosti. U odsúdeného, s výnimkou získania dvoch disciplinárnych odmien, žiadne takéto mimoriadne alebo nadpriemerné aktivity neboli zistené.

19. V tomto smere sa teda sťažnostný súd v plnom rozsahu stotožnil s posúdením a vyhodnotením splnenia, resp. nesplnenia prvej materiálnej podmienky súdom prvého stupňa, ktorý na jednej strane

zohľadnil spôsob života odsúdeného pred výkonom trestu odňatia slobody ako aj spôsob jeho života vo výkone trestu odňatia slobody a dospel k negatívnemu záveru o jeho polepšení.

20. Ďalej je potrebné reagovať na námietky občianskeho združenia, že súd prvého stupňa venoval neprimerané množstvo pozornosti trestnej minulosti odsúdeného. K uvedenému sťažnostný súd konštatuje, že posúdenie otázky novej recidívy je vždy len predpokladom vysloveným s väčšou či menšou mierou pravdepodobnosti, no pri skúmaní tejto miery sa vychádza z objektívnych kritérií, medzi ktoré patrí predchádzajúci spôsob života odsúdeného i jeho sklony k páchaniu trestnej činnosti. Súd sa môže pri hodnotení osoby odsúdeného prizerať na skutočnosť, že sa v minulosti dopustil trestných činov, za ktoré vykonal uložené tresty a z toho vyvodí príslušné závery z hľadiska jeho vzťahu k spoločenským hodnotám chráneným Trestným zákonom a možnosti jeho nápravy a polepšenia. Možnú recidívu v budúcnosti odôvodňuje práve správanie sa odsúdeného v minulosti, nejde teda o subjektívny názor súdu prvého stupňa, ale vychádza z objektívnych kritérií, ktorým je odpis registra trestov. Sťažnostný súd, rovnako ako prvostupňový súd dospel k záveru, že u odsúdeného sú prítomné sklony k páchaniu trestnej činnosti, ktorej sa dopustil už osemkrát, pričom doposiaľ nepreukázal, že tieto sklony boli počas doterajšieho výkonu trestu odňatia slobody potlačené. Riziko recidívy sa u odsúdeného, ako osoby ktorá opakovane neprejavuje rešpekt k pravidlám a právnomu poriadku, aj naďalej javí ako vysoké, a preto nemá v osobe odsúdeného záruku, že sa opätovne nedopustí protiprávneho konania a bude na slobode viesť riadny život, a to aj napriek ponúkanej záruke zo strany občianskeho združenia.

21. Občianske združenie vo svojej sťažnosti namietalo, že súd prvého stupňa napadnuté uznesenie nedostatočne odôvodnil vo vzťahu k záruke občianskeho združenia, pričom uvádza, že obsah záruky a jednotlivé konkrétne opatrenia boli zo strany občianskeho združenia dostatočne odprezentované. S uvedeným sa sťažnostný súd nemôže stotožniť.

22. Návrh občianskeho združenia na podmienené prepustenie odsúdeného síce obsahuje jednotlivé spôsoby pôsobenia na odsúdeného alebo formy poskytnutia mu pomoci po podmienenom prepustení, avšak uvedené je veľmi všeobecné a môže sa vzťahovať na prácu občianskeho združenia k akýmkoľvek odsúdeným. Ako v návrhu, tak aj v sťažnosti občianskeho združenia absentujú konkrétne spôsoby, ktorými by združenie pozitívne pôsobilo na osobu odsúdeného, teda konkrétne na odsúdeného A. B., a to vo vzťahu k jeho trestnej minulosti, k jeho životu a potrebám. Podstatou záruky občianskeho združenia za dovršenie nápravy odsúdeného je dokončenie prevýchovného procesu odsúdeného, ktorý započal vo výkone trestu odňatia slobody, súčasťou ktorého je výchovné pôsobenie na osobu odsúdeného a poskytnutie mu pomoci po podmienenom prepustení. Na to, aby mohol súd dospieť k záveru, že občianske združenie bude mať na osobu odsúdeného pozitívny vplyv, je nevyhnutné poznať spôsoby, akými bude vplývať na osobu odsúdeného, teda ako konkrétne budú pôsobiť na odsúdeného, akú pomoc mu poskytnú vo vzťahu k jeho potrebám a aké opatrenia prijmu, aby odsúdený na slobode žil riadny život. Uvedené však v predmetnom prípade preukázané nebolo.

23. Správne prvostupňový súd poukázal aj na krátkosť času medzi posledným meritórnym rozhodnutím a súčasným rozhodnutím o podmienenom prepustení. Aj napriek tomu, že časové obmedzenie jedného roka uvedené v § 415 ods. 1 Trestného poriadku sa netýka návrhu iných oprávnených osôb, predmet konania – podmienené prepustenie odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody ostáva rovnaký, a keďže nedošlo k žiadnej výraznej zmene v správaní odsúdeného, kedy by bolo možné konštatovať jeho polepšenie, nemožno kladne rozhodnúť ani o ďalšom návrhu na jeho podmienené prepustenie. Aj keď je navrhovateľom občianske združenie, ktoré chce prevziať záruku za ďalšie správanie odsúdeného, toto nepreukázalo vo vzťahu k odsúdenému také skutočnosti, z ktorých by vyplynula záruka, že odsúdený bude pod vplyvom občianskeho združenia viesť na slobode riadny život a dôjde k naplneniu účelu trestu. Občianske združenie sa, ohľadne spôsobu jeho pôsobenia na odsúdeného, nezameralo na charakter trestnej činnosti, za ktorú odsúdený vykonáva trest odňatia slobody (marenie výkonu úradného rozhodnutia, šírenie poplačnej správy, ohrozenie pod vplyvom návykovej látky), a preto nemožno dospieť k záveru, že v prípade ak by odsúdenému poskytli zázemie, pomoc pri nájdení zamestnania, či základnú psychologickú intervenciu, bolo by možné konštatovať, že riziko pokračovania v predmetnej trestnej činnosti pominulo. Občianske združenie neuviedlo, čo na základe vlastnej činnosti identifikovalo ako príčinu, že odsúdený páchal trestnú činnosť a ako je svojim pôsobením túto príčinu do budúcnosti spôsobilé eliminovať, resp. predísť novej recidíve. Jednoročná lehota na opakovanie podania žiadosti o podmienené prepustenie bola zákonodarcom stanovená ako minimálna lehota, v ktorej môže nastať zmena v hodnotovej orientácii odsúdeného za situácie, že materiálne podmienky na jeho podmienené prepustenie neboli v rámci predchádzajúceho rozhodnutia o jeho žiadosti splnené. Uvedený záver vyplýva z ustanovenia § 415 ods. 1 Trestného poriadku, ktoré diferencuje lehoty na podanie opätovnej žiadosti o podmienené prepustenie odsúdených vzhľadom na závažnosť trestnej činnosti, resp. výške uloženého trestu za jej spáchanie, keď v prípade trestov odňatia slobody na doživotie alebo

na 25 rokov umožňuje odsúdenému opakovať žiadosť o podmienené prepustenie lehotou 3 rokov. Zároveň je v tomto kontexte nevyhnutné poukázať na znenie § 66 ods. 1 Trestného zákona, podľa ktorého je odsúdený povinný preukázať polepšenie vo výkone trestu odňatia slobody, pričom pôsobenie občianskeho združenia má primárne význam pre splnenie druhej materiálnej podmienky, teda pre očakávanie, že odsúdený na slobode povedie riadny život.

24. Pokiaľ občianske združenie vytýka prvostupňovému súdu, že sa hlbšie nevenoval aspektom osobnosti odsúdeného, táto sťažnostná námietka nie je dôvodná. Preukázanie polepšenia je povinnosťou odsúdeného, pričom prvostupňový súd si zabezpečil všetky štandardné a zjavné podklady pre svoje rozhodnutie, ktoré sú k dispozícii. Pokiaľ je odsúdený (príp. občianske združenie) názoru, že sa súd vykonaným dokazovaním ex offo nezaoberal nejakou stránkou jeho osobnosti, či jeho konania vo výkone trestu odňatia slobody, príp. v čase, ktorý predchádzal jeho vzatiu do väzby, mal zachované právo tento dôkaz na verejnom zasadnutí, či dokonca v sťažnostnom konaní, predložiť, príp. navrhnúť, aby takýto dôkaz súd zabezpečil, ak tak nebol schopný urobiť sám. Odsúdený aj občianske združenie boli v tomto smere pasívni, hoci vedeli z akého rozsahu a obsahu dôkazov vykonaných na verejnom zasadnutí bude prvostupňový súd vychádzať pri svojom rozhodnutí, avšak žiadnu iniciatívu v tomto smere nevyvinuli a svoju pasivitu v podanej sťažnosti označujú za jedno z pochybení prvostupňového súdu, s čím sa sťažnostný súd nestotožnil.

25. Pokiaľ občianske združenie vo svojich námietkach poukazovalo na to, že riaditeľ ústavu odsúdeného odporučil na podmienené prepustenie, sťažnostný súd uvádza, že ústav na výkon trestu odňatia slobody neskúma splnenie formálnej podmienky a materiálnych podmienok na podmienené prepustenie, len poskytuje hodnotenie k návrhu na podmienené prepustenie, v ktorom opisuje správanie odsúdeného počas výkonu trestu odňatia slobody. Splnenie zákonných podmienok na podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody je kompetentný posudzovať výlučne súd. Pri rozhodovaní o podmienenom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody súd síce vychádza z hodnotenia riaditeľa, ktoré je jedným z podkladov pre vydanie rozhodnutia o podmienenom prepustení odsúdeného, nakoľko reflektuje správanie odsúdeného počas výkonu trestu v ústave na výkon trestu odňatia slobody, avšak je na zvážení súdu, či si skutočnosti uvedené v hodnotení osvojí a pri zohľadnení a zhodnotení ďalších skutočností dospeje k záveru o splnení podmienok na podmienené prepustenie a návrhu vyhovie alebo nie. Súd nie je v žiadnom prípade viazaný uvádzanými závermi a odporúčaním riaditeľa ústavu na výkon trestu odňatia slobody v podávaných hodnoteniach.

26. Pokiaľ ide o nesplnenie druhej materiálnej podmienky na podmienené prepustenie odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody, aj tu sa sťažnostný súd plne stotožnil s názorom prvostupňového súdu. Sťažnostný súd pripomína, že naplnenie druhej materiálnej podmienky je podmienené naplnením prvej materiálnej podmienky. To znamená, že od odsúdeného je možné očakávať, že bude viesť riadny život, len ak počas výkonu trestu preukázal polepšenie plnením svojich povinností a svojím správaním, čo v uvedenom prípade preukázané nebolo.

27. S poukazom na vyššie uvedené, sťažnostný súd zamietol sťažnosť občianskeho združenia, nakoľko táto nebola dôvodná.

Toto uznesenie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný riadny opravný prostriedok.